

Analyse DNB**Overwegingen bij de voorgenomen normen voor hypothecaire kredietverlening****Samenvating**

Het effect van de voorgestelde aanpassing van de Gedragscode Hypothecaire Financiering zal zich naar verwachting vooral beperken tot het duurdere segment van de woningmarkt, doordat woningen die onder de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) vallen ofwel aan de normen van de Gedragscode dienen te voldoen, ofwel zijn uitgezonderd van de voorgenomen aanscherping daarvan. In dit duurdere segment kan dit het effect hebben dat de vraag naar woningen afneemt, doordat de kopers voor een deel worden aangewezen op eigen middelen (tot hooguit 2% van de woningwaarde). Eventueel heeft de nieuwe Gedragscode nog effecten via andere kanalen, maar deze zullen vermoedelijk niet significant zijn.

Algemene uitgangspunten:

- De ontwikkeling van de woningprijzen hangt af van veel factoren. Naast inkomen, rentestand en consumentenvertrouwen, speelt de mogelijkheid tot het verkrijgen van hypothecair krediet een belangrijke rol. Dit hangt op zijn beurt af van onder andere fiscale factoren, de beschikbaarheid van de NHG, alsmede van de voorwaarden die hypotheekverstrekkers stellen. Onder dit laatste valt de nu voorgenomen aanscherping van de Gedragscode.
- Een aanpassing van de voorwaarden voor hypothecaire kredietverlening heeft effecten op de leencapaciteit van hypotheekgevers (de kopers van woningen). Een lagere leencapaciteit heeft vervolgens een neerwaarts effect op de vraag naar woningen. De mate waarin een lagere leencapaciteit via een lagere vraag naar woningen doorwerkt in de woningprijzen is vrijwel volledig.
- De voorgestelde aanpassing van de Gedragscode Hypothecaire Financiering (hierna: Gedragscode) gaat in op 1 augustus 2011. Een deel van de voorgenomen aanscherpingen is echter al eerder opgetreden. Op 1 januari zijn de LTI-normen (van het Nibud) aangescherpt. Dit is verwerkt in de huidige Gedragscode en in de NHG-voorwaarden. Verder zijn hypotheekverstrekkers de laatste jaren om twee redenen strenger in hun kredietbeleid geworden. In samenhang met de kredietcrisis zijn ten eerste de voorwaarden aangescherpt omdat de financieringskosten zijn gestegen, het kredietrisico is toegenomen en de eigen balanspositie is verslechterd. Daarnaast is de AFM sinds 2008 scherper gaan letten op de naleving van de huidige Gedragscode, met name de geldigheid van de *explain*-clausule.
- Dit betekent dat de hypothecaire kredietverlening en daarmee de woningprijzen al sinds enige tijd “vooruitlopen” op de nu voorziene formele aanscherping van de normen. Voorzover nu al is geanticipeerd op de nieuwe Gedragscode zal het effect beperkter zijn. Anticiperend gedrag

is niet onaannemelijk, omdat de eerste voorstellen voor de Gedragscode al eind 2008 in de pers verschenen.

- In het vervolg zal worden nagegaan welke prijseffecten kunnen optreden als gevolg van de voorgenomen nieuwe normen in de Gedragscode. Het overige beleid rond de woningmarkt wordt als een gegeven verondersteld, waarbij wordt uitgegaan van de huidige situatie.

Mogelijke effecten van de nieuwe Gedragscode

1. Aanscherping van de LTV-ratio

- Dit geldt niet voor leningen met NHG (dus voor circa 80% van de nieuwe leningen tot €350.000). De maximale LTV-ratio voor NHG-leningen was en blijft 1,12.
- Voor alle andere leningen (circa 20% van de leningen tot €350.000 en alle leningen boven €350.000) wordt de maximale LTV ratio 1,10. Nu geldt nog een 'vrije' LTV ratio, die volgens het Kadaster in de praktijk niet hoger dan 1,20 is. In deze 1,20 zit een deel 'overinschrijving', dat niet als lening wordt opgenomen, maar bedoeld is om later zonder kosten een eventuele waardeinstijging te verzilveren of een verbouwing te financieren. Als werkhypothese kan worden gehanteerd dat de 'vrije' LTV-ratio effectief 1,15 bedraagt. De nieuwe Gedragscode leidt dan tot een daling van de maximale LTV van 1,15 naar 1,10 voor leningen zonder NHG.
- Het is aannemelijk dat het relatief lichte regime voor leningen met NHG de prijsontwikkeling voor woningen met een lening tot €350.000 bepaalt. Zoals eerder aangegeven, verandert de maximale LTV-ratio voor leningen met NHG niet. De prijseffecten beperken zich daarom naar verwachting tot het segment vanaf €312.500 (dat is de woningwaarde plus de zoals gebruikelijk veronderstelde kosten van 12%, bij een lening van €350.000), ongeveer 20% van het totale aantal woningtransacties.
- In dit marktsegment zal het effect van de lagere LTV-ratio zijn dat potentiële kopers een deel van de aankoopprijs plus kosten zullen moeten financieren met eigen middelen. Naarmate er meer eigen vermogen beschikbaar is, zal het effect kleiner zijn. Dit is niet op voorhand in te schatten. Echter, in dit marktsegment (woningen boven €312.500) zal naar verwachting meer eigen vermogen beschikbaar zijn dan bij de lagere woningprijzen.
- De benodigde eigen middelen bedragen hooguit 2% van de woningwaarde. Immers, de totale bijkomende kosten bedragen gewoonlijk 12% van de woningwaarde, zodat men bij een maximale LTV van 110% 2% tekort komt. Indien onvoldoende eigen vermogen aanwezig is om deze 2% te financieren zal er in het marktsegment vanaf €312.500 voor enige of langere tijd vraaguitval optreden.
- Het is mogelijk dat de vraaguitval in het hogere marktsegment verschuift naar het marktsegment onder de NHG-grens en daardoor leidt tot enige prijsstijging bij woningen in de prijsklasse onder €312.500.

2. Aanscherping van de LTI-ratio

- Dit staat op zich los van de Gedragscode, maar volgt uit de nieuwe richtlijnen van het Nibud, die al vanaf 1 januari 2011 gelden. Voor de meeste hypotheekgevers is de LTI-ratio met 0,2 punten verlaagd (inkomens vanaf €24.000 van 4,5 naar 4,3; voor de rijkere hypotheekgevers van 5,5 naar 5,3). Dit betekent een 4% lagere leencapaciteit.
- Voor een specifieke groep, tweeverdieners met een gezamenlijk inkomen beneden €30.000, zijn de gevolgen groter. Het effect op de leencapaciteit loopt op tot 25%. Een complicerende factor is dat de normen voor deze groep in 2010 nog met 10% zijn verruimd. Het netto effect zal daardoor kleiner zijn dan de nu optredende verkrapping. Hier komt bij dat het aantal transacties van deze specifieke groep op dit moment waarschijnlijk zeer laag is.
- Al met al heeft dit gedeelte van de aanscherping van de Gedragscode naar onze inschatting geen belangrijk additioneel effect op de gemiddelde woningprijs.

3. Maximering van het aflossingsvrije deel van de lening

- In het nieuwe toetskader mogen geen volledig aflossingsvrije leningen meer worden verstrekt, maar mag ten hoogste voor 50% van de woningwaarde aflossingsvrij worden geleend. Bij een LTV van 110% betekent dit dat maximaal 45% van de lening aflossingsvrij mag zijn. Deze maximering is al een van de voorwaarden voor NHG-leningen, en heeft dus geen effect op NHG-leningen.
- Voor niet-NHG-leningen zou beperking van het aflossingsvrije deel van de lening een neerwaarts effect op de leencapaciteit kunnen hebben, omdat een gedeeltelijke verplichting tot aflossing de woonlasten verhoogt. Voor alle leningen (wel/niet NHG) wordt nu echter al uitgegaan van de lasten die behoren bij een financiering op basis van een 30-jarige annuïteit, ook als de lasten lager zijn, bijvoorbeeld omdat (een deel van) de financiering aflossingsvrij is. Dit betekent dat deze maatregel voor een deel van de hypotheekgevers de feitelijke woonlasten wel kan verzwaren, maar dat dit geen effect op de leencapaciteit heeft.
- Al met al heeft dit gedeelte van de aanscherping van de Gedragscode naar onze inschatting geen belangrijk effect op de gemiddelde woningprijs.

4. Stringentere *explain*-clausule

- Het deel van de Gedragscode dat al geïmplementeerd is (zie vooral punten 2 en 3), hoeft door banken niet in alle gevallen strikt te worden nageleefd. Deze *explain* mogelijkheid wordt echter ten onrechte te vaak ingezet. Tot voor kort werd bij 20-25% van de nieuwe hypotheeken een beroep op de *explain* clausule gedaan. In de laatste twee jaar is dat flink afgenomen, naar schatting tot 2%. Het is mogelijk dat de nieuwe Gedragscode additioneel tot een nog wat lager percentage zal leiden.

- De tot nu toe opgetreden inperking van het aantal *explain*-gevallen heeft naar onze inschatting al een belangrijke impact gehad op de leencapaciteit. Naar verwachting kan een deel van de daling van de gemiddelde woningprijzen van de afgelopen twee jaar aan dit effect worden toegeschreven.
- Het additionele effect van een nog verdere beperking van het aantal *explain*-gevallen op de totale leencapaciteit, en daarmee op de woningprijzen, zal vrijwel verwaarloosbaar zijn.

De nieuwe Gedragscode: inschatting van de impact op de woningmarkt

- Een inschatting van het effect van de aanscherping van de Gedragscode kan alleen worden gemaakt onder de veronderstelling dat alle andere factoren ongewijzigd blijven. In dat geval is onze inschatting dat de mogelijke effecten vooral zullen optreden in de markt voor woningen boven €312.500. Een deel van de kopers in dit segment zal voor de financiering van de woning voor een beperkt deel gebruik moeten maken van eigen middelen (hooguit 2% van de woningwaarde). Naarmate dit niet direct beschikbaar is, kan vraaguitval optreden. Een kwantitatieve raming hiervan kan niet worden gegeven.

CPB Notitie

Aan: Ministerie van Financiën
Algemene Financiële en Economische Politiek

Centraal Planbureau
Van Stolkweg 14
Postbus 80510
2508 GM Den Haag

T (070) 3383 380
I www.cpb.nl

Contactpersoon
Gerbert Romijn

Datum: 4 mei 2011

Betreft: Effect op huizenprijzen van het maximeren van hypothecaire leningen op basis van taxatiewaarde en bruto inkomen

Huizenprijseffect van aftoppen hypothecaire lening

De Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) heeft een nieuwe Gedragscode Hypothecaire Financieringen opgesteld, die per 1 augustus 2011 wordt ingevoerd. Een onderdeel van deze gedragscode is de maatregel om hypothecaire leningen te maximeren op 110% van de taxatiewaarde van de woning. Een ander onderdeel van deze gedragscode betreft een inperking van de mogelijkheden voor gemotiveerde afwijking van de financieringsnormen. In het algemeen geldt dat de gedragscode een beperking van de hypothecaire financieringsmogelijkheden betekent en effectief leidt tot hogere gebruikerskosten voor eigenaar-bewoners. Deze notitie biedt een eerste, indicatieve indruk van de omvang van het effect van deze maatregelen op huizenprijzen. Daaruit blijkt dat huizenprijzen als gevolg van deze maatregelen structureel circa 1 tot maximaal 3 procent achterblijven ten opzichte van het basispad. De effecten kunnen worden gemitigeerd door een gerichte terugsluis van de besparing op de kosten van de hypotheekrenteaf trek. Nader onderzoek is nodig om deze indruk te preciseren.

In het vervolg van deze notitie worden eerst de effecten van beide maatregelen afzonderlijk gepresenteerd. In hoofdstuk 3 worden de effecten van de twee maatregelen gecombineerd gepresenteerd.

1 Effect op huizenprijzen van het maximeren van hypothecaire leningen op 110% van de taxatiewaarde

Hieronder worden puntsgewijs de onderzoeksstappen toegelicht:

1. Het databestand WoonOnderzoek 2006 (WoON 2006) bevat gegevens op huishoudensniveau van een representatieve steekproef van huishoudens ten aanzien van hun woonsituatie in 2005. Met dit databestand is na te gaan hoeveel huishoudens in 2005 hun huidige koopwoning hebben

gekocht. Dit zijn huishoudens die op het moment van de steekproef het meest recent verhuisd zijn.¹ Ook is de WOZ-waarde van die woningen voor 2005 bekend. Die WOZ-waarde kan daarmee gebruikt worden om een indruk te krijgen van de aankoopwaarde van de woningen. Tenslotte is bekend welke hypotheekschuld deze huishoudens hebben. Door voor deze groep te bekijken hoe de hypotheekschuld zich verhoudt tot de WOZ-waarde kan een indruk worden verkregen van de verhouding van in dat jaar verstrekte hypothecaire lening in relatie tot de aankoopwaarde van woningen.

2. Op die manier bekeken blijkt dat de huishoudens die in 2005 een woning kochten daarvoor hypothecaire leningen afsloten ten bedrage van 26,8 mld euro. Voor ruim een derde van die huishoudens was de hypothecaire lening hoger dan 110% van de aankoopwaarde. Het deel van een hypothecaire lening dat boven 110% van de aankoopwaarde uitkomt, zou volgens de nieuwe regels niet meer in aanmerking komen voor hypothecaire financiering. Het gaat om 1,9 mld euro, 7% van het totaal.
3. Een kanttekening daarbij is dat waardevermeerderende verbouwingen (aantoonbaar via taxatierapport) nog wel hypothecair mogen worden meegefinancierd. Die waardevermeerderende verbouwingen komen waarschijnlijk niet tot uitdrukking in de WOZ-waarde. Op dit punt is WOZ waarde dus een onderschatting van de taxatiewaarde van een woning. Een deel van die 7% in bovenstaande analyse zal ook onder de nieuwe regels dus vermoedelijk gewoon worden toegestaan. In het algemeen geldt dat de WOZ-waarde af kan wijken van de taxatiewaarde. Al met al lijkt die 7% een bovengrens te zijn.
4. Doordat ieder jaar een deel van de huishoudens verhuist, is de facto sprake van een geleidelijke ingroei van deze maatregel. Veronderstel dat door dit proces uiteindelijk gemiddeld genomen ieder huishouden dit deel van zijn lening alternatief gaat financieren (bijvoorbeeld uit eigen geld of via consumptief krediet) en dat dit deel niet in aanmerking komt voor hypotheekrenteaf trek. Dit betekent dat de financiering van koopwoningen kostbaarder wordt, zowel via hogere rentes als via verminderde hypotheekrenteaf trek. De gebruikerskosten van koopwoningen stijgen daardoor hetgeen de prijs van woningen verlaagt.
5. Als we aannemen dat het deel boven 110% aankoopwaarde gefinancierd kan worden tegen een rente die gelijk is aan de hypotheekrente, dan raken huishoudens daarover alleen hun hypotheekrenteaf trek kwijt. De fiscale subsidie van koopwoningen daalt daardoor met 1,5%-punt tot 23,6%. Het CPB woningmarktmodel voorspelt dan dat woningprijzen structureel 1% achterblijven ten opzichte van het basispad. Dit leidt tevens tot een structurele besparing voor de schatkist op de hypotheekrenteaf trek. Als deze besparing generiek wordt terug gesluisd aan alle huishouden, wordt het effect op woningprijzen gedempt omdat een deel van de terugsluis zich vertaalt in extra vraag naar koopwoningen. Als het bedrag gericht en gebonden wordt terug gesluisd aan eigenwoningbezitters verandert de fiscale subsidie voor koopwoningen per saldo niet en is er ook geen effect op huizenprijzen.
6. Als aangenomen wordt dat voor de financiering van het deel boven 110% aankoopwaarde een renteopslag boven de hypotheekrente van 4% wordt gehanteerd dan stijgen de gebruikerskosten door een vermindering van de fiscale subsidie (vergelijkbaar met punt 5) en een hogere effectieve rente. Het CPB woningmarktmodel voorspelt dan dat woningprijzen structureel 2,6% achterblijven ten opzichte van het basispad. Ook dan zal sprake zijn van een structurele besparing voor de schatkist, maar een gerichte terugsluis van die besparing naar eigenwoningbezitters is dan niet langer voldoende om een effect op de huizenprijzen te voorkomen.

¹ Het is ook mogelijk om gebruik te maken van het databestand WoON 2009 met gegevens over 2008. De woningmarktsituatie in 2008 werd echter overschaduwd door de gevolgen van de kredietcrisis en is daarom minder geschikt als basis voor een structurele analyse.

2 Effect op huizenprijzen van inperking van de mogelijkheden voor gemotiveerde afwijking van de financieringsnormen

Hieronder worden puntsgewijs de onderzoeksstappen toegelicht:

1. Het eerder genoemde databestand WoON 2006 bevat ook gegevens over het bruto inkomen van huishoudens. Voor de groep van huishoudens die in 2005 hun huidige koopwoning hebben gekocht kan een indruk worden verkregen hoe de hypothecaire lening zich verhoudt tot het bruto inkomen van het huishouden (de LTI-factor).
2. De bestaande gedragscode schrijft voor dat deze LTI-factor voor ieder huishouden gemaximaliseerd is, waarbij het maximum afhangt van onder meer het bruto huishoudinkomen² en de hypotheekrente. Uitzonderingen zijn toegestaan, mits deze voldoende te onderbouwen zijn. In de nieuwe gedragscode zijn de normfactoren aangepast en zijn de mogelijkheden voor gemotiveerde afwijking van de financieringsnormen ingeperkt.
3. Uitgaande van de nieuwe financieringsnormen³ blijkt dat bijna een kwart van de huishoudens die in 2005 hun huidige woning kocht een LTI-factor heeft die hoger is dan de nieuwe norm. Het deel van een hypothecaire lening dat boven deze norm uitkomt, zou volgens de nieuwe regels niet meer in aanmerking komen voor hypothecaire financiering. Het gaat om 0,8 mld euro, 3% van het totaal.
4. Een kanttekening daarbij is dat onder bepaalde voorwaarden mag worden afgeweken van de norm. Op basis van de data in WoON is niet te bepalen of een eventuele afwijking van de norm terecht was. Wel is uit steekproeven bekend dat ongeveer een derde van het aantal gevallen met een overschrijding van de norm te verantwoorden was.⁴ Een derde van die 3% in bovenstaande analyse zou ook onder de nieuwe regels dus vermoedelijk gewoon worden toegestaan. Na correctie hiervoor zou dan nog 0,6 mld euro van de hypothecaire leningen van deze groep niet meer in aanmerking komen voor hypothecaire financiering.
5. Doordat ieder jaar een deel van de huishoudens verhuist, is de facto sprake van een geleidelijke ingroei van deze maatregel. Veronderstel dat door dit proces uiteindelijk gemiddeld genomen ieder huishouden dit deel van zijn lening alternatief gaat financieren (bijvoorbeeld uit eigen geld of via consumptief krediet) en dat dit deel niet in aanmerking komt voor hypotheekrenteaftrek. Dit betekent dat de financiering van koopwoningen kostbaarder wordt, zowel via hogere rentes als via verminderde hypotheekrenteaftrek. De gebruikerskosten van koopwoningen stijgen daardoor hetgeen de prijs van woningen verlaagt.
6. Als we aannemen dat het deel boven de LTI-norm gefinancierd kan worden tegen een rente die gelijk is aan de hypotheekrente, dan raken huishoudens daarover alleen hun hypotheekrenteaftrek kwijt. De fiscale subsidie van koopwoningen daalt daardoor met 0,4%-punt tot 24,7%. Het CPB woningmarktmodel voorspelt dan dat woningprijzen structureel 0,3% achterblijven ten opzichte van het basispad. Dit leidt tevens tot een structurele besparing voor de schatkist op de hypotheekrenteaftrek. Als deze besparing generiek wordt terug gesluisd aan alle huishouden, wordt het effect op woningprijzen gedempt omdat een deel van de terugsluis zich vertaalt in extra vraag naar koopwoningen. Als het bedrag gericht en gebonden wordt terug gesluisd aan

² Het is mogelijk dat het inkomensbegrip uit de gedragscode niet volledig overeenkomt met het inkomensbegrip uit het WoON bestand.

³ Hierbij is, gegeven het korte tijdsbestek, alleen gekeken naar de normen voor 65-minners bij een hypotheekrente van 5,75%.

⁴ Zie het rapport "Risico's op de hypotheekmarkt voor huishoudens en hypotheekverstrekkers" uit 2009 van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten.

eigenwoningbezitters verandert de fiscale subsidie voor koopwoningen per saldo niet en is er ook geen effect op huizenprijzen.

7. Als aangenomen wordt dat voor de financiering van het deel boven 110% aankoopwaarde een renteopslag boven de hypotheekrente van 4% wordt gehanteerd dan stijgen de gebruikerskosten door een vermindering van de fiscale subsidie (vergelijkbaar met punt 6) en een hogere effectieve rente. Het CPB woningmarktmodel voorspelt dan dat woningprijzen structureel 0,8% achterblijven ten opzichte van het basispad. Ook dan zal sprake zijn van een structurele besparing voor de schatkist, maar een gerichte terugsluis van die besparing naar eigenwoningbezitters is dan niet langer voldoende om een effect op de huizenprijzen te voorkomen.

3 Gecombineerd effect

De normen op basis van de taxatiewaarde en het bruto huishoudinkomen zijn in de vorige hoofdstukken apart geanalyseerd, maar in de nieuwe gedragscode moet aan allebei de normen tegelijk voldaan worden. Dit hoofdstuk analyseert de gevolgen van de combinatie van de twee normen. De beperking van het aflossingsvrije deel van de hypotheeksom tot maximaal 50% van de waarde van de woning, die ook onderdeel is van de gedragscode, heeft naar verwachting geen gevolgen voor huizenprijzen. Hieronder worden puntsgewijs de onderzoeksstappen toegelicht:

1. Voor ieder huishouden dat in 2005 zijn huidige koopwoning heeft gekocht is, conform de onderzoeksstappen uit hoofdstuk 1 en 2, bepaald of aan minimaal één norm niet is voldaan. Uitgaande van de nieuwe financieringsnormen blijkt dat bijna de helft van de huishoudens die in 2005 hun huidige woning kocht aan minimaal één voorwaarde niet voldeed. Het deel van een hypothecaire lening dat boven de strikste van de twee normen uitkomt, zou volgens de nieuwe regels niet meer in aanmerking komen voor hypothecaire financiering. Voor de bepaling van het deel van de lening dat niet langer in aanmerking komt voor hypothecaire financiering is het geleende bedrag vergeleken met het maximale bedrag dat aan beide normen voldoet. Het gaat om 2,2 mld euro, ruim 8% van het totaal.
2. Als we aannemen dat het deel boven de norm gefinancierd kan worden tegen een rente die gelijk is aan de hypotheekrente, dan raken huishoudens daarover alleen hun hypotheekrenteaf trek kwijt. De fiscale subsidie van koopwoningen daalt daardoor met 1,8%-punt tot 23,3%. Het CPB woningmarktmodel voorspelt dan dat woningprijzen structureel 1,2% achterblijven ten opzichte van het basispad. Dit leidt tevens tot een structurele besparing voor de schatkist op de hypotheekrenteaf trek. Als deze besparing generiek wordt terug gesluisd aan alle huishoudens, wordt het effect op woningprijzen gedempt omdat een deel van de terugsluis zich vertaalt in extra vraag naar koopwoningen. Als het bedrag gericht en gebonden wordt terug gesluisd aan eigenwoningbezitters verandert de fiscale subsidie voor koopwoningen per saldo niet en is er ook geen effect op huizenprijzen.
3. Als aangenomen wordt dat voor de financiering van het deel boven de norm een renteopslag boven de hypotheekrente van 4% wordt gehanteerd dan stijgen de gebruikerskosten door een vermindering van de fiscale subsidie (vergelijkbaar met punt 2) en een hogere effectieve rente. Het CPB woningmarktmodel voorspelt dan dat woningprijzen structureel 3,1% achterblijven ten opzichte van het basispad. Ook dan zal sprake zijn van een structurele besparing voor de schatkist, maar een gerichte terugsluis van die besparing naar eigenwoningbezitters is dan niet langer voldoende om een effect op de huizenprijzen te voorkomen.

4 Tot slot

Deze notitie betreft een eerste verkenning en de uitkomsten zijn indicatief. Precisering vereist onder meer nader onderzoek naar de exacte samenstelling van de hypothecaire leningen voor en taxatiewaarden van woningaankopen, verschillen in inkomensbegrippen tussen het WoON-bestand en de gedragscode en de effectieve schaduwprijs van alternatieve financiering. De berekende effecten betreffen een gemiddelde op lange termijn. Voor verschillende deelsegmenten van de woningmarkt en sociaal-economische groepen kan de maatregel verschillend uitpakken. Dat is niet onderzocht. Het onderzoek doet ook geen uitspraak over de (maatschappelijke) wenselijkheid van de maatregel.